

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Квасової Валентини Миколаївни

на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»)

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із планами науково-дослідної роботи Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Ринкова економіка ефективна настільки, наскільки це забезпечується свободою трансекцій і ціновими важелями. Але в суспільстві наявний широкий обсяг некомерційних видів діяльності, які необхідні як для фактичного існування ринку, так і для його ефективності, та нецінових важелів, які для ринку ніяк не цікаві. Загалом економічні і соціальні відносини регулюються не тільки ринком і не стільки ринком, скільки фундаментальною системою інститутів, які визначають мотивацію економічної і соціальної поведінки, а також форму соціально-економічної стратифікації суспільства, пропорціями між доходами різних соціально-професійних груп і масштаби економічної нерівності. Забезпечення повноцінного функціонування цієї системи інституцій є невід'ємною функцією держави. Ті обставини, що в ринковій економіці дохід є основним символічним виразом соціального статусу, само по собі не повинно викликати заперечень. Але в цьому випадку держава повинна регулювати розподіл доходів таким чином, щоб статусні переваги ефективно відображали пріоритети довготривалого розвитку суспільства. Якщо держава цього не дає, то виникає конфлікт інституціональних схем, на які орієнтуються полярні групи суспільства, що інтерпретується як конфлікт між ефективністю і справедливістю. Це провокує зниження довіри між суб'єктами взаємодії, зокрема держави і бізнесу та відповідно орієнтує інституційне середовище на короткотермінові економічні інтереси. У такому середовищі схильність до інновацій різко знижується, а мотивація економічної і соціальної поведінки зводиться до форсування отримання найближчих зисків. Потребу орієнтації на перший сценарій (із вищерозглянутих граничних) додатково підтверджує існуючий суспільний запит щодо орієнтованості стратегічного вектору розвитку країни і в напрямі розбудови інтелектуальної економіки регуляторними засобами, спрямованими на збалансування економічних і соціальних потреб. Зважаючи на пріоритетну регуляторну функцію держави у модерації основоположних суспільних і нагальних соціальних питань в країні, доцільно зосередитися на концептуальних засадах та стратегічних напрямках розвитку соціальної держави з використанням сучасного інструменту суспільного та соціального діалогу як відповідальність. Посилення впливу глобалізаційних процесів на відтворення людського капіталу загострює для нашої країни потребу створення механізму державного регулювання відтворення людського

капіталу, маючи також на увазі створення умов щодо суттєвого поліпшення якості життя, забезпечення продуктивної зайнятості населення, сприяння доступу молоді до якісної освіти, розвитку загальної та професійної культури, медичного обслуговування, за яких з'являється відчуття кожною людиною своєї затребуваності на ринку праці своєї країни та дієвої платформи соціального захисту. Нагальні соціальні проблеми, підсилені тривалим збройним конфліктом на сході України та суміщені із одночасністю трансформаційних змін, зумовленими переорієнтацією політичного курсу України, загострилися через їх достатню тривалість у подоланні, зневіру щодо пріоритетності уваги державних інституцій до них

Наразі гострота соціальних питань в українському суспільстві, обумовлена чутливістю людського чинника до змін та логічно виникаючими складнощами реформування з проекцією на державний та суспільний устрій, демонструє наявність складних проблем у сфері соціальних відносин. До них можна віднести надлишкову економічну нерівність населення та збільшення розриву між доходами багатих і бідних верств населення, значні розбіжності у рівнях ефективності економічної діяльності у галузевому розрізі, наслідком яких є втрати від неповноцінного розвитку і використання людського капіталу; відсутність реалізації намірів реалізації інноваційної стратегії, при якій науково-технічний розвиток в країні мав би можливість спиратись на підґрунтя новітніх рішень, які задекларовані в Україні та давно використовуються в розвинутих країнах

Зазначене актуалізує визначення соціально-економічних передумов та спрямованості підтримки та нарощування соціальної відповідальності держави в умовах реформування в Україні.

Актуальність і значимість дисертаційної роботи **Квасової Валентини Миколаївни** визначається також тим, що вона виконана в рамках науково-дослідних робіт Чорноморського національного університету імені Петра Могили за темою: «Державна політика формування ефективного функціонування та розвитку спроможних до самоврядування територіальних громад у процесі децентралізації як запорука національної безпеки» (державний реєстраційний номер 0119U100372), де особистий внесок автора полягає у дослідженні практичної реалізації соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку, а саме в імплементації кращих закордонних практик впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління; удосконаленні механізмів впровадження соціальної відповідальності в українську систему публічного управління; запропонуванні шляхів удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку.

Таким чином, результати, одержані Квасовою Валентиною Миколаївною, в ході дослідження, проблематики соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку є актуальними і відповідають потребам реально існуючої ситуації та об'єктивній необхідності вирішення окреслених у дисертації проблем посилення соціальної відповідальності у системі публічного управління.

Загальна оцінка змісту роботи.

Результати ознайомлення із змістом дисертації дозволяють вважати її завершеною науковою роботою, яка містить результати проведених наукових досліджень проблем впровадження концепції соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління в умовах сталого розвитку та підвищення її ефективності на основі запропонованого інструментарію, що сприятиме налагодженню результативної державно-громадської взаємодії у напрямі сталого розвитку.

Дисертація написана грамотною науковою мовою, логічно структурована, матеріал викладається послідовно і зрозуміло. Логіка структури дисертаційної роботи визначається її метою та послідовністю виконання завдань. Одержані в ході дослідження результати мають відповідний достатній рівень наукової новизни.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Низка поставлених і розв'язаних в дисертаційній роботі задач за переліком та змістом є достатньою для досягнення мети дослідження. Аналіз дисертації демонструє змістовний підхід автора до вирішення поставлених завдань, що систематизуються у мету дослідження. Наукові положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, висновки і рекомендації опираються на ґрунтовні дослідження, здійснені на основі аналізу наукових праць багатьох відомих українських та закордонних науковців, опрацювання великого масиву статистичних даних, результатів власних наукових досліджень, що свідчить про достатню міру їх обґрунтованості.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення теорії державного управління та напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених з питань впровадження концепції соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління в умовах сталого розвитку та підвищення її ефективності на основі запропонованого інструментарію

Дисертаційне дослідження базується на системному, синергетичному, і цільовому підходах, а також на комплексі методів, які дозволяють їх застосовувати, включаючи такі методи, як:

- *аналітичний* – з метою узагальнення останніх наукових досліджень та розробок провідних вітчизняних і зарубіжних учених щодо соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку;

- *аналізу та синтезу* – з метою уточнення і конкретизації понятійно-категоріального апарату у сфері державного управління та соціальної відповідальності, а саме у межах запропонування авторського визначення поняття «соціальна відповідальність у системі публічного управління»;

- *аналогії та порівняння* – з метою виявлення та співставлення особливостей закордонного досвіду впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління та надання рекомендацій вітчизняним органам публічної влади щодо його адаптації;

- *систематизації* – з метою розкриття основних тенденцій,

закономірностей та принципів впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку;

- *абстрактно-логічний* – з метою запропонування новітніх підходів до розвитку, впровадження та підвищення ефективності соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку;

- *метод дедукції та моделювання* – з метою вироблення пропозицій щодо удосконалення механізмів впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління шляхом створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління.

Інформаційними джерелами дослідження стали Конституція України, нормативно-правові акти України, країн-членів і інституцій Європейського Союзу, програмні документи державних органів України, монографії і статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

Наукова цінність отриманих результатів.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

- запропоновано концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління, яка полягає у новому системному підході до соціальної відповідальності в публічному управлінні.

удосконалено:

- впровадження соціальної відповідальності в органах публічного управління шляхом запропонування нових методів оцінки соціальної відповідальності в цих органах (соціальний імпакт-аналіз; система ключових показників; технології штучного інтелекту; стейкхолдерський аналіз; оцінка ефективності комунікації) та нових інструментів (інтегрований індекс соціальної відповідальності);

- механізми впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління шляхом створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління.

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління шляхом запропонування поняття «соціальна відповідальність у системі публічного управління» ;

- визначення ролі соціальної відповідальності у системі публічного управління у досягненні сталого розвитку та надання рекомендацій щодо її підвищення;

- дослідження взаємозв'язку соціальної відповідальності та ефективності публічного управління та надання рекомендацій органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність;

- визначення основних методів та інструментів дослідження

соціальної відповідальності у публічному управлінні і запропонування нових критеріїв (транспарентність; участь громадськості; екологічна стійкість; екологічна відповідальність; соціальний вплив; соціальна відповідальність; економічна ефективність; економічна відповідальність) та інструментів (індекс соціальної відповідальності; моніторинг та звітність; включення громадськості; використання технологічних рішень) вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні;

- вивчення кращих закордонних практик впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління та надання рекомендацій вітчизняним органам публічної влади щодо адаптації закордонного досвіду до сучасних реалій України (створення Центру соціальної відповідальності та сталого розвитку; побудова національної платформи діалогу; розбудова сучасної системи обліку та звітності);

- шляхи удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку через впровадження розробленої системи індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення результатів проведеного дослідження полягає у обґрунтуванні дисертантом теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методологічне та емпіричне підґрунтя для розвитку, впровадження та підвищення ефективності соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Практична цінність одержаних результатів підтверджується відповідними документами про врахування цих результатів.

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання.

Повнота апробації результатів дослідження

Результати дослідження опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 5,6 друк. арк. (особисто автора – 5,6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Рівень апробації та публікації одержаних результатів дослідження є достатнім.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі Квасової

Валентини Миколаївни не виявлено. Дисертація містить посилання на джерела запозичень теоретичних положень, використаних інформаційних матеріалів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження.

При загальній позитивній оцінці даної дисертації, варто звернути увагу на наявність у ній окремих дискусійних моментів і зробити певні зауваження:

1. Розроблена система індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах мала б більш змістовний характер, якби було здійснено розробку інструментів для збору та аналізу даних для кожного визначеного індикатора оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах.

2. В роботі не конкретизовано, які методи та інструменти використовували для оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в систему публічного управління.

3. Підрозділ 3.3. «Шляхи удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку» вбачається логічно не завершеним, адже в контексті розробленої системи індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах, не здійснено опису процесу впровадження системи індикаторів у діяльність державних структур.

Однак зазначені зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки отриманих наукових результатів і можуть бути предметом активної дискусії під час захисту дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **Квасової Валентини Миколаївни** на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку», є завершеним самостійним дослідженням, спрямованим на розв'язання важливого наукового завдання – обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Отримані автором дисертаційного дослідження результати, висновки і пропозиції мають суттєве наукове значення у сфері поглиблення теоретичних основ посилення соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Дисертація написана діловою українською мовою з науковим стилем її викладу та використанням спеціальної термінології. Стилістичне оформлення визначається достатньою логічною ясністю, точністю та високим теоретико-методичним рівнем висвітлення аналізованих питань.

За змістом, оформленням та апробацією основних положень дисертація **Квасової Валентини Миколаївни** на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року зі змінами і доповненнями, а її автор – Квасова Валентина Миколаївна – заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Рецензент:

Завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили(м. Миколаїв),
кандидат наук з державного управління, доцент,

Штиршов О. М.

*Підпис Штиршова О.М.
засвідчую*

Вчений секретар

Чорна В.О.